

Til Barne- og likestillings departementet

«Forslag til endringer i barnevernloven. Kvalitets- og strukturreform»

Ideelt Barnevernsforum (IB) gir her innspill til forslagene om endringer i barnevernloven. Ideelt Barnevernsforum er et nettverksforum for ideelle aktører og med et mangfold av tiltak

Høringsnotatet er en grundig gjennomgang av dagens situasjon med forslag om endringer i ansvarsfordeling mellom stat og kommune.

Innledningsvis ønsker vi å bemerke at ansvarsdelingen kan få ulike konsekvenser for kommunene fordi det er ulikhet på antall hjelpetrengende familier, økonomi, antall ansatte og kompetanse. Vi må alle sikre at alle barn får rett hjelp til rett tid uavhengig av hvor i landet de bor.

De foreslåtte endringene i ansvarsfordelingen kan legge til rette for et stort privat innslag. Vi mener det er viktig at staten selv også drifter spesialiserte tiltak slik at vi ikke får et barnevernsfelt som er fullstendig markedsstyrt i Norge. Hvis staten, de ideelle og kommuner skal konkurrere om priser på samme vilkår som kommersiell sektor vil det kunne bli lite innslag av offentlige og ideelle tiltak i framtida.

6 Fosterhjem

Stortingsmelding 17, Trygghet og omsorg – Fosterhjem til barns beste, dokumenterer den tydelige dreiningen fra institusjon til økt bruk av fosterhjem. Norge benytter fosterhjem i mye større grad enn andre skandinaviske land. Det har vært en ønsket faglig og økonomisk dreining fra institusjon til fosterhjem, spesielt for barn under 13 år. IB erfarer at barn som søkes inn til institusjon har opplevd flere brudd i fosterhjem. Denne erfaring må vektlegges når ny strategi for arbeid med fosterhjem i Norge skal legges. Det må være forskjell på spesialiserte fosterhjem og fosterhjem generelt. Enkelte fosterhjem må være på spesialist nivå lik institusjoner.

I dag har ideelle leverandører avtale med Bufdir om drift av fosterhjem, avtaler som har varighet til 14.02.2018 med mulighet til forlengelse ytterligere 1+1 år. Dette bør videreføres og ha samme struktur som ved plassering etter rammeavtale institusjon. Det innebærer å endre fra 4-parts avtaler til 2-parts avtaler.

7 Institusjonene

I dette kapitlet foreslås endringer på institusjonsområdet. Forslagene skal underbygge målet om at barn og unge med behov for institusjonsplass skal få god og virksom hjelp. Dette innebærer at de må få tiltak som er tilpasset deres individuelle

behov for omsorg og behandling.

Ideelt barnevernforum (IB) har barnets/ungdommens beste som utgangspunkt når vi avgir høringsuttalelse. Som det står i notatet, er målgruppen for institusjon barn/ungdommer med store og sammensatte behov. Barn under 13 år kan også ha behov for institusjonsplass, ofte i forkant av plass i fosterhjem. Det er derfor gledelig å lese at Staten fortsatt skal ha et helhetlig ansvar for institusjonstilbudet. IB mener at man på denne måten er med på å sikre barn/ungdom et likeverdig tilbud uavhengig av hvor man bor i landet.

7.5.2.2 Ansvar for at barnet tilbys en egnet plass

IB deler departementets vurdering på dette området, at ansvaret og kompetansen til å finne institusjonsplass ligger hos andrelinjetjenesten, spesielt for omsorgsplasseringer.

IB ser positivt på dette avsnittet: "Bufetat skal gi kommunen mulighet til å velge mellom tilgjengelige, egnede plasser, uavhengig av om dette er statlige eller private plasser."

7.5.2.3 Økt samarbeid med kommunesektoren

IB støtter også forslaget om at det etableres samarbeid mellom Bufetat og kommunene, for eksempel i form av samarbeidsavtaler og faste samarbeidsfora. Samarbeidsordninger kan blant annet bidra til gode analyser av behovet for institusjonsplasser og bedre dimensjonering av tilbudet. IB mener at et fast samarbeidsforum mellom Bufetat og kommunene kan være med på å sikre barnet/ungdommen et bedre tilbud.

Differensiering av egenandelene- synes vi er et vanskelig tema: Dette handler både om valgfrihet og det å spare penger - og så ser vi ikke helt den tiltenkte innsparingen. Det sies at det blir bedre kvalitet på tjenestene ved økt valgfrihet. IB har vanskelig for å kunne se hvordan kommunene skal kunne vekte tiltaket i annerledes grad enn de gjør i dag.

IB mener det er viktig å ikke sette egenandelen så høyt at kommunen lar være å fatte vedtak om institusjon, når dette er til det beste for barnet. IB er enig i at det på sikt vil føre til store kostnader for både barnet og samfunnet.

1. Dersom det skal være en kommunal egenandel, bør det være en flat egenandel uavhengig av institusjonstype, for at det ikke skal lønne seg økonomisk for kommuner å nedvurdere alvorlighetsgrad på problem-/symptombelastning for å kvalifisere for mindre ressurskrevende tiltak – som f.eks. omsorgsplassering eller fosterhjem.
2. Delvis prisdifferensiering vil gi snittpris på kommunal egenandel for hele målgrupper. Fra de dyreste til de billigste institusjonsplasser for målgruppen. Her

vil det for institusjoner med de dyreste plassene i målgruppen «lønne seg» – mens for de billigere plassene innenfor målgruppen vil det straffe seg – m.t.p. størrelse på kommunal andel.

3. Full prisdifferensiering gir kommunal egenandel etter aktuell enkeltplassering på aktuell institusjon. Dette vil gi en ren priskonkurranse hvor kvaliteten på tiltaket vil være kontinuerlig truet. Et hvert sparetiltak vil fremme konkuranseevnen til tiltaket og være en trussel mot barnets beste.

7.6.1.1 Økt kommunalt rammetilskudd

Kommunene må kompenseres for økningene i de kommunale egenandelene og de statlige overføringene bør øremerkes.

7.6.2 Konsekvenser for kommunene

IB er urolige for at det vil svekke muligheten til de som har behov for institusjonsplass når egenandelen for kommunen ytterligere økes. Med dette mener vi om prisen blir for høy for kommunen. Det er foreslått økte rammer til dette formålet, men vil kommunene prioritere dette i en trang kommuneøkonomi? Vi mener de statlige overføringene i så fall bør være øremerkede. Problematikken nevnes også i pkt. 7.6.4. Konsekvenser for barn, unge og familiene deres.

Kap 10. Utredning av sped- og småbarn, herunder om sentre for foreldre og barn.

Det er gledelig at departementet anerkjenner den spisskompetansen sentre for foreldre og barn har i forhold til utredning av sped- og småbarn og deres foreldre.

I høringen settes innledningsvis fokus på behovet for særskilte utredninger av barnet eller familien før barnevernet kan ta stilling til barnets behov, og at utredningene må gjennomføres med nødvendig kompetanse. Tidlig innsats innebærer blant annet at sped- og småbarn i alvorlig risiko oppdages og gis treffsikker hjelp. Videre sies det at det i dag er mangel på fagspesialister. Barnegruppen avgrenses til sped- og småbarn i alderen 0-6år. Det henvises til at Buf etat i dag ikke har bistandsplikt i forhold til sentre for foreldre og barn, men fordeler eksisterende plasser.

Gjennom utredningene erfarer vi at flere foreldrene får hjelp og prøver ut omsorgsendrende tiltak under oppholdet. Erfaringen er at gjennom døgnbaserte tiltak er det mulig å gå tettere på familien og dermed treffe raskere og gi riktige og spissede anbefalinger om hjelpetiltak videre enn det som er mulig ved hjelpetiltak i hjemmet.

Utfordringen har vært at selv om kommune eller bydel ønsker å gi hjelp etter endt opphold, har de ikke tilstrekkelige sterke hjelpetiltak å sette inn i hjemmet i en overgangsperiode. Flere kommuner og bydeler kjøper veiledningsopphold etter endt utredning, enten på samme senter eller på et annet. Noen kjøper også hjelpetiltak og utredning i hjemmet.

Utredning- og/eller hjelpetiltak?

Det er vår vurdering at departementets skille mellom utrednings- og hjelpetiltak er lite hensiktsmessige i forhold til målgruppen. Tar man utgangspunkt i de omfattende behovene og problembelastningen familiene og barna som søkes inn ved sentrene i dag har, vil det være naturlig å hjelpe barn som er i god utvikling og foreldre som er i gang med omfattende livsendringer til å stabilisere endringene som er iverksatt gjennom tilpassede tiltak. Ved utredning av endringspotensiale gis veiledning som en del av utredningen.

Når kvalitet og struktur i barnevernet vurderes, er vårt innspill at det bør bygges opp tiltakskjeder som er fleksible nok til at familier får tilstrekkelig hjelp og at tiltakene er langvarige nok. Med bakgrunn i all kunnskap og erfaring som finnes i dag, vet vi at omfattende endringer i omsorgspraksis tar tid. Det er urealistisk å forvente at familier etter tre måneders utredning klarer å endre seg slik at de ikke vil trenge omfattende støtte i perioden etter at utredningen er over. Vi har også erfaring med å gjøre deler av utredning hjemme og deler ved døgnopphold på sentrene.

Vi støtter for øvrig Buf dirs rapport av 07.01.2015:

Hvordan bør faglige anbefalinger om et samlet tilbud til utsatte sped-og sma barn og deres foreldre følges opp?:

Sentre for foreldre og barn skal tilby:

- Poliklinisk oppfølging av gravide
- Døgnbaserte utredningsopphold i inntil 3 mnd
- Døgnbaserte endringsopphold i inntil 6 mnd
- Poliklinisk oppfølging av barn og foreldre etter opphold
- Oppfølging av beredskapshjem
- Oppfølging av fosterhjem
- Konsultasjon til kommunale barneverntjenester»

Finansiering og samfunnsøkonomisk gevinst

Vi støtter også departementets antagelse om at et statlig medansvar for finansiering vil redusere sannsynligheten for underforbruk av viktige utredningstilbud. Viktigheten av at tilbudet finansieres begrunnes også i Buf dirs rapport av 07.01.2015 (se over). Der anslås det at den samfunnsøkonomisk gevinsten av å satsningen vil være på ca. 1,6 mrd. kroner, sett over et helt livsforløp for et årskull barn. Tar man hensyn til merkostnadene knyttet til et forbedret tilbud hvor alle de faglige anbefalingene gjennomføres, vil det samfunnsøkonomiske overskuddet bli nesten 1,2 mrd. kroner.

Vi støtter også departementets vurdering om at siden kommunene selv må betale alle utgifter knyttet til hjelpetiltak i sentre for foreldre og barn, vil færre barn og

foreldre kunne få tilbud om foreldrestøttende hjelpetiltak i sentrene. Det er bekymringsfullt spesielt med tanke på den målgruppen som i da søkes inn i sentrene og som nettopp er i behov av hjelpetiltak.

Utredning som en del av barneverntjenestens undersøkelse

Departementet foreslår at utredninger hjemles i §4.3-3.ledd. Vi undrer oss over om dette vil gi en begrensning i det endringsarbeid vi mener er nødvendig for å gjennomføre en grundig nok utredning. Det er viktig at det forblir en forskjell mellom utredninger foretatt av sakkyndige og utredninger foretatt ved sentre for foreldre og barn.

Avgjørelse om plass og klageadgang

Departementet foreslår at Bufetat skal avgjøre om kommuner skal få tilbud om plass i sentre for foreldre og barn og ha avgjørelsesmyndighet i forhold til om søknaden kvalifiserer for en utredningsplass. Her legges det opp til et ledd som skal ha avgjørelsesmyndighet, men som vil sitte langt fra kompetansen i den lokale barneverntjenesten. Erfaringen vår er at dialogen med barneverntjenesten i starten av en utredning er av helt vesentlig betydning for innholdet i utredningen vi tilbyr. Det finnes i dag mange relevante og anerkjente utredningsverktøy som benyttes. Verktøyene må velges og utredningen bygges opp ut fra familiens behov. Dersom kommunen ikke får innvilget søknad om plass, bør kommunene også gis klageadgang, for eksempel til Fylkesmannen. Det har de ikke i dag.

Departementet åpner for å sende søknaden tilbake til kommunene dersom den ikke er tilstrekkelig opplyst. Vår erfaring er at mange saksbehandlere ikke er godt nok kjent med tilbudene i sentrene for foreldre og barn. Ofte vet de ikke hva de skal be om og mandatene blir omfattende og store. Det bør legges opp til mer enn skriftlige søknader og telefonmøter før inntak. Helst bør det være informasjonsmøter med familien tilstede, slik at de sammen med saksbehandler kan vurdere om de tar imot tilbudet. Faglige retningslinjer for hvilke type saker som utløser statlig ansvar må ikke være så standardiserte at fleksibiliteten og tilpasningen av tiltakene til familiens behov forsvinner.

Vi støtter departementets vurdering om at det ikke er realistisk å forvente at kommunene selv kan bygge opp tilstrekkelige kompetansemiljø. Til det er det for få saker. Dette er spesialiserte tjenester som krever høy faglig kompetanse. De familiene som søkes inn i dag har en så omfattende problembelastning at det kreves mengdeerfaring, kvalifisert veiledning og opplæring av ansatte for å kunne gi gode tilbud. I tillegg er fagfeltet i stadig utvikling og ny kompetanse fra forskning, praksis og brukernes erfaring implementeres kontinuerlig i den faglige utviklingen ved sentrene.

Aldersgrense hos barna

Departementet setter aldersgrensen hos barna på 0-6 år for familier som vil kvalifisere til opphold. Vi har flere ganger fått henvendelser fra kommuner som spør om vi tar imot familier med barn eldre enn 6 år. Det kan være kunstig å lage et skille

ved 6 år, spesielt nå som flere familier er store og kan ha et stort aldersspenn i barneflokkene. Dersom dette skillet skal følges vil noen familier som er i behov av hjelp falle utenfor.

Lovfesting av sentre for foreldre og barn

På lik linje med at barneverninstitusjon og fosterhjem er lovfestede tiltak, mener vi at også at sentre for foreldre og barn bør lovfestes, da det vil gi barn og foreldre andre rettigheter enn de har i dag. Senter for foreldre og barn bør lovfestes som et spesialisert hjelpetiltak og Bufetat bør få ansvar for etablering og drift av sentrene, på lik linje med ansvaret for institusjoner.

Omstillinger og evaluering

Departementet antar at forslaget vil medføre omstillinger både i statlige og private sentre. De ideelle sentrene har siden godkjenningsordningen kom allerede vært gjennom omfattende omstillinger og tilbyr i dag for en stor del det departementet etterspør: spesialisert utredning av utsatte sped- og småbarn og deres foreldre. En omorganisering fra hjelpetiltak til utredning kan imidlertid fortsatt utvikles videre i tråd med behovene for våre tiltak. Departementet antar at behovet for utredning sannsynligvis er høyere enn antall utredninger som blir gjort i dag. De ideelle sentrene for foreldre og barn stiller sin kompetanse til disposisjon og ønsker et konstruktivt samarbeid med Bufetat og Oslo kommune videre.

. Vi vil gjerne være med å gi flere faglige innspill slik at tjenestene for barna blir de aller beste.

Oslo, 5. juni 2016

Ideelt Barnevernsforum

May Lisbeth Smeby
koordinator